

Т. Л. Постригань,

кандидат юридичних наук, доцент

Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького, адвокат

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВИХ, ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТА ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Мета статті: проведення аналізу положень чинного законодавства України, визначення понять таких об'єктів інноваційної структури України як наукові, технологічні та індустріальні парки.

Окремі аспекти об'єктів інноваційної структури України таких як наукові, технологічні та індустріальні парки розглядали науковці: О.Л. Ільченко, І.М. Єпіфанова, І. Підоричева, Н. Осадча, В.С. Шовкалюк та інші.

Розвиток законодавства щодо парків як об'єктів інноваційної структури України почався з законодавства щодо технополісу та технологічних парків.

За даними Міністерства освіти і науки в регіонах України зареєстровано 12 технопарків [1].

У 1999 р. ухвалені закон України «Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортполіс» Трускавець» і створено перший в Україні технополіс та закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», «Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона», «Інститут монокристалів» [2].

І.М. Єпіфанова, О.Л. Ільченко звертають увагу, що Верховна Рада, прийнявши влітку 2004 р. постанову «Про дотримання законодавства про розвиток науково-технічного потенціалу і інноваційної діяльності в Україні», де міститься рекомендація «відмовитися від практики припинення норм чинних законів про пільгове оподаткування наукової і інноваційної діяльності», тут же ухвалює закон «Про внесення змін до Державного бюджету України 2004

року», де накладається мораторій на всі пільгові статті законів «Про інноваційну діяльність» і «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків». Пізніше, у 2006 р., було підготовлено і прийнято нову редакцію закону про технопарки [3] із значно урізаними заходами державної підтримки. Реальні умови української економіки на момент створення технопарків (та і зараз) виключали можливість використання державою методів прямої фінансової підтримки. Тому було прийнято рішення використовувати непрямі методи, тобто різні форми податкових та митних пільг і преференцій [4].

Згідно ст. 1 Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [3] технологічний парк (технопарк) – юридична особа або група юридичних осіб (далі – учасники технологічного парку), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

В червні 2009 року був прийнятий Закон України «Про наукові парки» [5], який регулює правові, економічні, організаційні відносини, пов'язані із створенням та функціонуванням наукових парків, і спрямований на інтенсифікацію процесів розроблення, впровадження, виробництва інноваційних продуктів та інноваційної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Згідно інформації Міністерства освіти і науки в регіонах України існує 30 наукових парків [6].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про наукові парки» [5] науковий парк – юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку.

За ст. 3 Закону України «Про наукові парки» науковий парк створюється з метою розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі та/або науковій установі, ефективного та раціонального потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках.

В.С. Шовкалюк зазначає, що значну частину фінансування наукові парки отримують від держави. Науковий парк дозволяє ВНЗ будувати різноманітні схеми фінансування проектів наукових парків на комерційних засадах з використанням рахунків комерційних банків та інших недержавних фінансово-кредитних установ [7].

Вищий навчальний заклад та/або наукова установа можуть бути засновниками юридичних осіб та/або їх об'єднань для організації та виконання проектів наукового парку, проте лише одного наукового парку.

Закон встановлює, що проекти наукового парку розробляються на конкурсних засадах у рамках пріоритетних напрямів діяльності наукового парку з урахуванням вимог законів України «Про інноваційну діяльність», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків».

В червні 2012 року прийнятий Закон України «Про індустріальні парки» [8].

Станом на 15.04.2020 в Україні зареєстровано 43 індустріальних (промислових) парків [9].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про індустріальні парки» індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері промислового виробництва, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій на умовах, визначених цим законом та

договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку. Отже, в основу створення та діяльності індустріальних парків закладено територіальний принцип.

На думку І. Підопричевої, Н. Осадчої технологічні та наукові парки, що лежать в основі техніко-впроваджувальних спеціальних (особливих) економічних зон, відрізняються від індустріальних (промислових) парків наявністю ядра у вигляді великих наукових центрів, початковою орієнтацією на розвиток наукових досліджень та виведення інноваційних продуктів на ринок, тобто їхню комерціалізацію. Такі зони орієнтовані не на індустріальний тип зростання території, а на активізацію інноваційної діяльності та закладання основи переходу до постіндустріальної стадії розвитку. І. Підопричева, Н. Осадча вважають перспективним варіант підтримки розвитку в Україні двох типів зон – техніко-впроваджувальних зон, представлених науковими і технологічними парками, та організованих промислових зон, представлених індустріальними парками [10].

Таким чином, науковий парк відрізняється від технологічного, зокрема, тим, що засновниками наукового парку виступають вищий навчальний заклад IV рівня акредитації та/або наукова установа та інші юридичні особи, що уклали засновницький договір про створення наукового парку, шляхом об'єднання внесків засновників, в той же час, на відміну від наукових та технологічних парків в основу створення та діяльності індустріальних парків закладено територіальний принцип.

Список використаних джерел:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/tehnologichni-parki> .
2. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», «Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона», «Інститут монокристалів» № 991XIV від 16.07.1999

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14/ed19990716>.
3. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» № 3333IV від 12.01.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14/ed20121205>
 4. І.М. Єпіфанова, О.Л. Ільченко. Технологічні парки як ефективний напрямок інноваційного розвитку держави. ISSN 2076-2429 Праці Одеського політехнічного університету, 2009. Вип. 1(33) – 2(34), с. 233-235.
 5. Закон України «Про наукові парки» 25.06.2009 р. № 1563-VI від 25.06.2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17> .
 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/naukovi-parki> .
 7. В.С. Шовкалюк. Наукові парки в Україні: стан, проблеми, рішення: Матеріали Науково-практичного круглого столу «Проблеми та перспективи розвитку наукових парків України», 17.05.2017 року, с. 103-105.
 8. Закон України «Про індустриальні парки» № 5018VI від 21.06.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17> .
 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/8206ed0c-5911-4b88-9c7f-56c6fcd08660/resource/2e670248-f3e2-49c8-a202-3595955af87a>
 10. Підопричева І., Осадча Н. Перспективи спрощення законодавства з питань формування та розвитку в Україні паркових утворень. Віче. Журнал «Наукова бібліотека», №18, вересень 2015.